

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

УДК 311.42:338.1

Матвійчук Л. Ю., д.е.н., професор;

Луцький національний технічний університет

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

В статті розглянуто регіональні особливості розвитку готельного господарства України, визначено основні проблеми галузі, проведено аналіз сучасного стану розвитку готельного господарства регіонів України, запропоновано шляхи вирішення основних проблем галузі.

Ключові слова: готельне господарство, регіональні особливості, розвиток туризму.

Matviichuk L.

REGIONAL CHARACTERISTICS OF THE DEVELOPMENT HOTEL INDUSTRY IN UKRAINE

The article considers the regional characteristics of the development of the hotel industry of Ukraine, the basic problems of the industry, the analysis of the current state of development of hotel economy of Ukraine's regions, proposed solutions to the main problems of the industry.

In particular, it is determined that the development of the hotel industry in the regions of Ukraine is a necessary condition for successful development of the entire economy of the state. Improving the competitiveness of the hotel industry on the domestic and the international market is a critical factor in the development of the hotel industry in the new economic conditions. The competitiveness of the hotel complex is possible only under condition of increase of competitiveness of the regional hotel complexes.

The analysis of tendencies of development of hotel economy of the country showed that the competitiveness of domestic enterprises of the hotel industry from year to year. This is caused by a number of factors, including political and economic nature, and requires adaptation of the existing mechanisms of activity of such enterprises, on the one hand, to the needs of the market of services on temporary accommodation and nutrition among the population of Ukraine and foreign tourists, with another-increase of efficiency of economic activities of the enterprises as independent economic units.

In addition, the study determined that the occupancy of hotels is seasonal (in areas not related to active tourist areas in the summer, it is the lowest resort of the same areas in summer and in winter, it is the highest). Download hotels during the year, as a

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

rule, irregular, and by days of the week – on the weekends it is reduced, increasing in everyday life due to those individuals who are on a business trip. Significant competition for enterprises of the hotel industry, including hotels, creating physical persons – subjects of entrepreneurial activity, which mainly contain small hotels are the owners of private houses and apartments. They offer visitors a full range of basic and additional hotel services at a much lower cost.

Only those hotels that have highly qualified personnel can compete, so one of the solutions to the challenges of hotel development in the regions of Ukraine is training of staff. In addition, strengthening the marketing of the hotel industry of Ukraine will allow to some extent to reduce external competition. We need to introduce aggressive advertising on travel sites, travel agencies. One such option is obtaining government support the hotel industry in the regions of Ukraine, for example at the border can be issued to foreigners brochures with all hotels in a given region in particular or in General.

Noted that to date, the prospects for hotel development in the regions of Ukraine are very dependent on the adjustment of the legislative framework and standards of hotel service.

Key words: hotel industry, regional characteristics, the development of tourism.

Матвийчук Л. Ю.

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА В УКРАИНЕ

В статье рассмотрены региональные особенности развития гостиничного хозяйства Украины, определены основные проблемы отрасли, проведен анализ современного состояния развития гостиничного хозяйства регионов Украины, предложены пути решения основных проблем отрасли.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, региональные особенности, развитие туризма.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв’язок з важливими науковими та практичними завданнями. В регіонах України ринок готельних послуг формувався відповідно до вимог централізованої, планової системи господарювання, тривалий час фінансувався державою за залишковим принципом. Проте, за роки незалежності в українській економіці, як і в усьому світі, роль сфери послуг значно зростає. Готельна індустрія як одна з високорентабельних галузей світової економіки, у ХХІ ст. стає одним з провідних напрямів економічного і соціального розвитку України. Міжнародний досвід свідчить, що необхідною передумовою активного та успішного просування цієї галузі на

ринок держави є сучасна туристична інфраструктура. Сьогодні туризм формує економіку багатьох держав, регіонів, стає важливим чинником стабільного розвитку світової індустрії гостинності.

В сучасних умовах подальший розвиток готельного господарства вимагає підвищення конкурентоспроможності готельних підприємств на внутрішньому й світовому туристському ринку. Однак неможливо розробити пропозиції, єдині для всіх готельних підприємств, які забезпечили б гарантований успіх. Рекомендації з удосконалення та розвитку готельного господарства найбільш доцільні для кожного конкретного ринку (міжнародного, внутрішнього, регіонального, місцевого). Тому в сучасних умовах значної нерівномірності розвитку регіонів України необхідно особливу увагу приділяти формуванню баз даних засобів розміщення регіонів України та аналізу регіональних ринків готельних послуг

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретичні та прикладні дослідження проблематики економіки і організації діяльності готельного господарства у своїх працях розглядали І. М. Волошин, З. В. Герасимчук, А. А. Мазаракі, Я. О. Оскапєвко, В. Ф. Семенов, Т. І. Ткаченко та інші.

У цих роботах розглядаються основи розвитку індустрії туризму загалом та готельного господарства зокрема, досліджуються найбільш розвинуті регіональні сегменти сфери гостинності, а також аналізуються чинники, що впливають на розвиток готельного господарства в Україні. Однак в існуючих наукових дослідженнях недостатньо вивчені комплексні питання розвитку готельного господарства як основної складової туристичної галузі країни.

Цілі статті. Метою статті є характеристика сучасних тенденцій розвитку готельного господарства регіонів України. Відповідно до мети вибрані цілі дослідження:

- визначити основні проблеми готельного господарства в регіонах країни;
- охарактеризувати сучасний стан розвитку готельного господарства регіонів України;

– запропонувати шляхи вирішення проблем розвитку регіонів України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний стан і тенденції розвитку готельного господарства країни можна охарактеризувати наступними положеннями: досягнення готельної індустрії України є дуже скромними на тлі загальносвітової тенденції зростання сфери послуг, процвітання і розвитку даної сфери діяльності; основний готельний фонд країни не відповідає міжнародним стандартам; високо комфортабельні мотелі в Україні введені в експлуатацію за участю іноземних компаній дозволили істотно скоротити дефіцит мотелів[5].

На даному етапі розвитку готельне господарство передбачає надання послуг з розміщення, харчування та обслуговування, тобто представляє собою комплекс заходів по задоволенню потреб споживачів, забезпечуючи при цьому комфортність перебування гостей. Головною метою діяльності підприємств готельного господарства є надання бездоганного обслуговування.

На сьогоднішній день, готельне господарство країни є достатньо багатоманітне але при цьому має ряд проблем функціонування, які можуть бути вирішені за допомогою дії економічних механізмів, грамотній економічній політиці держави, створенні нормативно-правової господарської бази. Аналіз регіонального ринку готельного господарства країни дозволив визначити значну кількість існуючих проблем:

- відсутність ефективної системи управління усім народногосподарським комплексом України;
- скорочення чисельності готелів і номерного фонду;
- проблема забезпеченості готельними місцями, особливо в сезонний період;
- проблема сертифікації готельних послуг в Україні;
- складні економічні умови, в яких вимушені виживати готелі;
- значні витрати на утримання та експлуатацію номерного фонду і проблема платежів готелів за комунальні послуги,
- значний податковий тиск,

- високі тарифи на готельні послуги;
- недостатність реклами.

Це призвело до скорочення переліку послуг готельних підприємств, низької якості обслуговування, що викликало зменшення попиту на готельні послуги, зниження завантаженості готелів. Слабка підтримка готельної діяльності з боку держави, проблема інвестиційної активності, сезонність завантаження і нерівномірність завантаження по регіонах України, виникнення конкуренції на готельному ринку між готельними підприємствами та індивідуальними засобами не готельного типу, використання готелів не за призначенням, відсутність надійної і достовірної інформації про стан ринку готельних послуг і відповідної конкуренції на цьому ринку ще більше погіршує стан і затримує вихід України на світовий туристський ринок [3].

Практика готельного господарства, конкуренція в галузі, економічні реалії з їх складними внутрішньо-господарськими умовами та відносинами значно ускладнили підприємницьку діяльність на ринку послуг, зумовили нові закономірності його розвитку. Це вимагає постійного удосконалення і поглиблення існуючих наукових теорій, зокрема перегляду підходів і принципів управління та розвитку підприємницької діяльності в регіональному туризмі, адаптації наукових концепцій та інструментів у підприємницькому середовищі до сучасних економічних умов з врахуванням галузевої специфіки [4].

Розглянемо деякі тенденції та показники підприємств готельного господарства України.

Динаміка розвитку колективних засобів розміщення України відображена в таблиці. Так, за 2015 рік готельне господарство України нараховувало 2478 готелів та аналогічних засобів розміщення на відміну від 2014 року – 2644 готелі та аналогічних засобів розміщення. Найвищий показник кількості готелів та аналогічних засобів розміщення був зареєстрований у 2013 році – 3582 одиниці. Незважаючи на зменшення кількості готелів та інших аналогічних засобів розміщення показник кількості розміщених у 2015 році дещо вищий у порівнянні з 2014 роком і становить 4297,2 тис. осіб.

Виходячи з даних, наведених у таблиці, можна стверджувати, що протягом останніх років відбувається укрупнення готелів та аналогічних засобів розміщення, а зменшення показників у 2014 та 2015 роках пов'язано з економіко-політичною та фінансовою нестабільністю країни. Підприємства готельного господарства функціонують здебільшого в курортних зонах, або бізнес-регіонах України [1].

В останні роки підприємства готельного господарства розвиваються в негативних умовах, що призводить до зниження туристичної та бізнес-активності, дефіциту фінансування, відсутності привабливих для будівництва готельних комплексів земельних ділянок, довгої окупності таких проектів тощо.

Таблиця 1
Динаміка розвитку колективних засобів розміщення¹

Роки	Кількість колективних засобів розміщення			Кількість місць, тис.			Кількість розміщених, тис.		
	усього	у тому числі		усього	у тому числі у		усього	у тому числі у	
		готелів та аналогічних засобів розміщення	спеціалізованих засобів розміщення		готелях та аналогічних засобах розміщення	спеціалізованих засобах розміщення		готелях та аналогічних засобах розміщення	спеціалізованих засобах розміщення
2011	5882	3162	2720	567,3	154,2	413,1	7426,9	4656,8	2770,1
2012	6041	3144	2897	583,4	162,8	420,6	7887,4	4983,9	2903,5
2013	6411	3582	2829	586,6	179,1	407,5	8303,1	5467,8	2835,3
2014 ²	4572	2644	1928	406,0	135,5	270,5	5423,9	3814,2	1609,7
2015 ²	4341	2478	1863	402,6	132,5	270,1	5779,9	4297,2	1482,7

Примітка:

¹ для дослідження обрано показники за останні п'ять років, так як Державною службою статистики до 2010 р. та після 2010 р. застосовувалась різна методика обробки показників, обумовлена зміною Класифікатора видів економічної діяльності.

² без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Аналіз розвитку готельного господарства в регіонах України засвідчив, що найбільше таких підприємств знаходиться у

Львівській (0,33%), Одеській (8,89%), Закарпатській (8,86%), Івано-Франківській (8,08%) областях та м. Київ (5,94%). Найменше готельних підприємств розташовано в Луганській області: 0,49% від загальної кількості готелів та аналогічних засобів розміщення. Цікавим є те, що завантаження готелів є сезонним (в областях, що не належать до активних туристичних зон, влітку вона найнижча, в курортних же зонах – влітку та взимку вона найвища). Також завантаження готелів протягом року, як правило, ще нерівномірне і за днями тижня – на вихідних воно знижується, зростаючи в будні за рахунок тих осіб, яких перебувають у відрядженні. Суттєву конкуренцію підприємствам готельного господарства, у т. ч. великим готелям, створюють фізичні особи – суб’єкти підприємницької діяльності, які переважно утримують невеличкі готелі та є власниками приватних будинків і квартир. Вони пропонують відвідувачам повний спектр основних та додаткових готельних послуг при значно нижчій їхній вартості. Питома вага таких підприємств складає майже 59% [2].

Тільки ті готелі, які мають висококваліфіковані кадри можуть витримати конкуренцію, тому одним з шляхів вирішення проблем розвитку готельного господарства в регіонах України є професійна підготовка персоналу. Крім того, посилення заходів з рекламування готельного господарства України дозволить певною мірою знизити зовнішню конкуренцію. Отже, потрібно запровадити більш ширшу рекламу на туристичних сайтах. Одним з таких варіантів є отримання державної підтримки готельного господарства в регіонах України, наприклад на кордоні можна видавати іноземцям проспекти з усіма готелями того чи іншого регіону зокрема або України загалом.

Крім того, на сьогоднішній день перспективи розвитку готельного господарства в регіонах України дуже сильно залежать від корегування законодавчої бази та стандартів готельного обслуговування. Тому, для підвищення рівня регіонального розвитку готельного господарства України доцільно:

- переглянути нормативно-правові засади розвитку готельного господарства країни;

- створити сприятливі умови для залучення інвестицій та запровадити реальні механізми стимулювання будівництва і реконструкції готелів та інших об’єктів туристично-рекреаційної сфери;

- створити належні умови для розвитку іноземного та внутрішнього туризму, зокрема, через розвиток мережі туристично-інформаційних центрів за визначеними видами туризму;

- забезпечити гармонізацію національних стандартів, а також підвищення якості послуг, що надаються в готелях;

- реалізувати заходи щодо формування позитивного іміджу України та її туристичних регіонів;

- сприяти створенню додаткових робочих місць та розширити зайнятість у готельному господарстві, зокрема через підтримку розвитку мережі малих та молодіжних готелів (хостелів);

- забезпечити створення безпечних умов для здійснення туристичної подорожі, особистої безпеки туристів, надання їм оперативної медичної, технічної та правової допомоги.

Висновок. Розвиток готельного господарства в регіонах України є необхідною умовою успішного розвитку всієї економіки держави. Підвищення конкурентоспроможності готельного господарства на внутрішньому і міжнародному ринку є найважливішим фактором розвитку готельного господарства в нових умовах господарювання. Конкурентоспроможність готельного комплексу України буде можлива лише за умови підвищення конкурентоспроможності регіональних готельних комплексів.

Аналізуючи тенденцію розвитку готельного господарства країни, можна відзначити, що конкурентоздатність вітчизняних підприємств готельного господарства з року в рік знижується. Це спричинено рядом факторів, зокрема політичного та економічного характеру, та вимагає адаптації існуючих механізмів діяльності таких підприємств, з одного боку, до потреб ринку послуг з тимчасового розміщування та харчування серед населення України та зарубіжних туристів, з іншого, підвищення ефективності

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

господарської діяльності самих підприємств як самостійних господарських одиниць. Крім того, поліпшенню ситуації, на нашу думку, сприятиме запровадження зазначених заходів щодо підвищення рівня розвитку готельного господарства в регіонах України.

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Остапенко Я. О. Статистичний аналіз підприємств готельного господарства та прогнозування його розвитку / Я. О. Остапенко // Глобальні та національні проблеми економіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/256.pdf>
3. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: [кол. монографія] / за наук. ред. проф. Волошина І. М. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2015. – 328 с.
4. Семенов В. Ф. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності / В. Ф. Семенов, М. Д. Балджи, В. М. Мозгальова; за ред. В. Ф. Семенова : монографія. – Одеса : Optimum, 2008. – 201 с.
5. Innovation in hotel product sandservices. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.lhonline.com/green/housekeeping/innovation_hotel_products.ru

УДК 334.7

Мишко О. А., к.е.н., доцент;

Пушкарчук І. М., к.е.н., доцент;

Луцький національний технічний університет

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

У публікації розглянуто основні підходи до визначення категорії «інститут». Особлива увага приділена ролі економічної свободи і лібералізації, приватизації, конкуренції та правовому забезпеченню у становленні і розвитку підприємництва.

Ключові слова: інститут, інституціональне середовище, підприємництво, економічна свобода, конкуренція.